

MINÚTKA

Pandémiu sme uchopili politicky

MUDr. Zuzana Katreniková, PhD.,
Ústav sociálnej a behaviorálnej medicíny LF UPJŠ

Nedávno ste prezentovali výsledky prieskumu o postoji Slovákov k očkovaniu. Povedali ste, že komunikácia počas pandémie dost zlyhávala. V čom?

Pri niektorých informáciách sa doslova tlačilo na pílu, ľuďom sa podsúvali informácie, kde bol priestor na to, aby potom boli informácie spochybnené. Vyhranenie a polarizácia spoločnosti vytvárajú istý vonkajší tlak, ktorý môže ľudí ovplyvňovať v rozhodovaní. Vidím priestor, aby sme neskázavali k takémuto tlaku. Skôr treba hľadať to, čo ľuďom ešte chýba v informáciách o očkovaní, aby sa rozhodli a porozumeli tomu, že je to dobrá súčasť prevencie.

Je mi veľmi ľúto, že sme pandémiu uchopili oveľa viac politicky ako medicínsky. My sme ju neuchopili ako verejno-zdravotnícky problém. A hoci sme na pozadí mnohých rozhodnutí mali výborných odborníkov, z môjho pohľadu ich hlas nebol vnímaný ako kľúčový. Povstalo nám tu veľa „pseudodborníkov“, čo je v istom zmysle prirodzené, lebo sme tu mali celospoločenský problém. Vieme, že v krajinách, kde hlas odborníkov mal vyššiu váhu, zvládali jednotlivé vlny lepšie. Myslím si, že sa potrebujeme učiť komunikovať aj v rámci odbornej verejnosti.

Jedným z fenoménov, ktorý priniesla pandémia, je vplyv lekárov – antivaxerov. Ako to vnímate?

Etický kódex zaväzuje lekára ponúkať pacientovi informácie založené na dôkazoch. Dôkazov, že očkovanie je dôležitý preventívny nástroj, je dostatok. Ak by som ako lekár mala iný osobný názor, tak voči pacientovi by z pozície odbornosti malo prevážiť stanovisko evidence based. Samozrejme, rozhodnutie je na tom samotnom človeku, ale deklarovať postoj založený na dôkazoch je súčasťou poskytovania kvalitnej zdravotnej starostlivosti.

Prevencia chorôb je jedna z kľúčových činností verejného zdravotníctva. Vidíte aj tu rezervy?

Bola by som veľmi rada, keby sme si v rámci nášho systému zdravotníctva uvedomili, že potrebujeme posilniť verejné zdravotníctvo, v zmysle personálnych kapacít aj finančných zdrojov. Máme veľmi dobre nastavenú infraštruktúru regionálnych úradov verejného zdravotníctva, no osobne vidím, že nevieme využiť tento potenciál, práve preto, že je poddimenzovaný personálne aj finančne. Na druhej strane máme síce pribúdajúcich absolventov verejného zdravotníctva, ale je otázne, či pre nich máme nastavené motivačné podmienky na vstup do tohto systému. (mt)

Prevencia

Vznikla mapa pomoci pre pacientky

Aliancia Nie rakovine navrhuje v rámci skrínungu rakoviny krčka maternice aj DNA HPV test

Až 3-tisíc ženám ročne sa diagnostikuje zhubný nádor prsníka, na túto diagnózu zomrie okolo 900 žien. Navyše, približne 30 percent Sloveniek je diagnostikovaných v pokročilých štádiách ochorenia. Aj napriek mnohoročnému úsiliu zdravotných poisťovní, lekárov aj neziskových organizácií stále veľa žien ignoruje preventívnu prehliadku u svojho gynekológa.

„Niektoré ženy nenašli gynekológa od posledného pôrodu, ktorý absolvovali pred viacerými rokmi, a hanbia sa, prípadne boja, ako lekár zareaguje, že tak dlho čakali. Ďalšie ani nevedia, kam majú ísť,“ upozornila prezidentka aliancie Nie rakovine Jana Pifflová Španková.

Mapa pomoci

Aj preto v spolupráci so Slovenskou gynekologicko-pôrodnickou spoločnosťou vytvorili interaktívnu mapu pomoci s priamymi kontaktmi na gynekológov po celom Slovensku. „Na ich ambulancie, označené špeciálnou nálepkou, sa môžu pacientky obrátiť z dôvodu prevencie alebo v prípade akýchkoľvek príznakov,“ dodala Jana Pifflová Španková.

Gynekológovia môžu svoju ambulanciu zaregistrovať do mapy pomoci cez stránku <https://www.nierakovine.sk/pri-datambulanciu>.

Aliancia zároveň kritizovala zľú dostupnosť inovatívnej liečby pre pacientky na Slovensku. „Myslíme na pre-

Foto: dreamstime

„V okolitých krajinách sú už dostupné nové moderné spôsoby liečby.“

venciu, no zároveň bojujeme za dostupnú a modernú liečbu, akú majú pacientky v okolitých krajinách. Nechceme, aby choré ženy na Slovensku museli míňať svoju energiu a čas na vyčerpávajúci boj o liečbu, na ktorú majú právo. Nechceme, aby na záchranu svojho života museli predávať svoj majetok či zadlžovať svoje rodiny,“ dodala Španková. Ako dodala, v okolitých kra-

jinách sú už dostupné nové moderné spôsoby liečby, ktoré zlepšujú vyhliadky onkologických pacientok s rakovinou prsníka na lepší a dlhší život, niektoré aj na vyliečenie.

Očkovanie aj pre staršie

Aliancia tiež zdôrazňuje dôležitosť účasti na skrínungu krčka maternice či očkovania tínedžerov proti HPV vírusu. „Bezplatné očkovanie detí považujeme za obrovský prelomový krok v onkologickej prevencii,“ dodala Španková.

Ako dodala, deťom vo veku 12 rokov stačia dve dávky, tínedžeri, ktorí už začali sexuálne žiť, by mali dostať už tri dávky. „Úzko spolupracujeme s imunológmi aj pediatriami, u ktorých sme si to overili,“

dodala. Aliancia by rada posunula bezplatné očkovanie deťom až do veku 18 rokov. „Deti začínajú so sexuálnym životom u nás v porovnaní s inými krajinami vo vyššom veku, v 15 až 17 rokoch,“ zdôvodnila. Očkovanie by gynekológ podľa nej mal ponúknuť dokonca aj tým ženám, ktoré absolvovali konizáciu krčka maternice pre dyspláziu.

DNA HPV

Ďalším cieľom aliancie je dosiahnuť to, aby sa podobne ako v Českej republike aj u nás doplnil cytologický skrínung. V Česku v rámci cytologického skrínungu v 35. a 45. roku života ženy absolvujú test DNA HPV. Zavedeniu tohto skrínungu

predchádzal v Česku trojročný výskum. Štúdia dokázala, že kombinácia HPV DNA testu a cytologického steru má štyrikrát vyššiu schopnosť detekovať závažné prednádorové zmeny krčka maternice v porovnaní s tradičným postupom založeným len na samostatnom cytologickom stere.

Štúdia sa začala v roku 2018, keď došlo k prvému kolu kombinovaného vyšetrenia. Detekcia HPV u pacientok umožnila v ďalších krokoch identifikovať závažné predrakovinové zmeny a pacientky podstúpili operáciu. Zvyšná skupina sledovaných žien predstavovala pacientky s významne nižším dlhodobým rizikom rozvoja predrakovinových alebo rakovinových zmien na krčku maternice.

„Ministerstvo zdravotníctva je v tejto téme aktívne zapojené v pracovných skupinách EK. Komisia v rámci európskeho plánu na boj proti rakovine oznámila prípravu aktualizácie usmernenia (odporúčanie Rady) k skrínungu rakoviny z roku 2003 o najnovšie vedecké odporúčania a zväziť možnosť rozšírenia skrínungu na ďalšie druhy rakoviny. Plánovaný termín prijatia aktualizácie je v treťom štvrtroku 2022. Následne aj SR bude prehodnocovať dizajn populačných skrínungových programov,“ reagovala MZ SR na otázku, či sa na Slovensku po vzore ČR neplánuje doplniť skrínung o DNA HPV test. (kl)

nUNB

Lekárska fakulta vyzýva...

Dokončenie zo strany 1

„Medicína je veda, je založená na dôkazoch, na výsledkoch klinických štúdií, na výskume. Medicína bez vedy je šarlatánstvo. Minimálne počas pandémie sme všetci videli, aké je to nebezpečné. Ak chceme medicínu založenú na dôkazoch, potrebujeme medicínu, ktorá je skutočnou vedou, potrebujeme priestory, vybavenie a ľudí. To všetko môže zabezpečiť nová univerzitná nemocnica, ktorú v Bratislave veľmi potrebujeme,“ povedal doc. MUDr. Ing. RNDr. Peter Celec, DrSc., MPH, vedúci Ústavu molekulárnej medicíny LF UK Bratislava.

ezdravie

Používanie ePN je dobrovoľné...

Dokončenie zo strany 1

Projekt si v rámci testovania v praxi vyskúšali vybraní lekári, ktorí stoja na začiatku uznania práceneschopnosti a ako prví budú odosielať informácie o občanovi do Národného zdravotníckeho informačného systému. „Niet inej cesty ako elektronizovať služby. Zjednodušujú život pacientom i lekárom a šetria čas i peniaze všetkým vrátane štátu. Lekár má ePN integrovanú priamo

Prednostka doc. Kiňová apeluje na vládu, aby skončila diskusiu a rozhodla o stavbe novej univerzitnej nemocnice v Bratislave. „Ak to neurobí, tak ju upozorňujem, že je priamo zodpovedná za zhoršenie zdravotnej starostlivosti, čo sa dá považovať za trestný čin,“ dodala.

Príprava projektu

MZ SR vypísalo súťaž na komplexnú prípravu projektov novej univerzitnej nemocnice v Bratislave v lokalite Rázsochy začiatkom júna 2019. Vlni v októbri vyhodnotilo ponuky troch záujemcov a dalo svoj postup pri súťaži preveriť Úradu

pre verejného obstarávanie. Ten nariadil zrušiť výsledok vyhodnotenia ponúk a postup zopakovať. Ministerstvo teda musí ešte raz vyhodnotiť ponuky uchádzačov a potom podpísať zmluvu s dodávateľom.

Hovorkyňa rezortu Petra Lániková potvrdila, že zámerom ministerstva zdravotníctva je pripraviť, realizovať a prevádzkovať novú nemocnicu, ktorá bude poskytovať komplexné a špičkové služby v liečebno-preventívnej starostlivosti, nadštandardnú diagnostiku a liečbu, a súčasne sa stane centrom pre výskum a vzdelávanie v lekárske aj nelekárskych študijných programoch. (mt)

Opičie kiahne

Vyššie riziko hrozí imunitne oslabeným ľuďom a deťom

Všetky doterajšie poznatky, ktoré o víruse a ochorení opičích kiahní sú k dispozícii, nenaznačujú, že by sa vírus šíril tak ako COVID-19. „Aj pri súčasnom šírení v Európe bol k prenosu potrebný pomerne intenzívny blízky kontakt – často išlo o pohlavný styk,“ uviedol virológ Boris Klempa z Biomedicínskeho centra SAV. Aj prenos kvapôčkovou cestou je podľa jeho slov možný a zdokumentovaný. „Nejde však o prenos aerosólom ako pri novom koronavíruse, ale o prenos väčšími kvapôčkami, ktoré sa nevznášajú vo vzdu-

chu, a teda treba veľmi blízky kontakt tvárou v tvár,“ vysvetlil.

Ľudia narodení pred rokom 1980 boli ešte zaočkovaní proti pravým kiahňam. „Keďže pôvodca pravých kiahní, variola vírus, a pôvodca opičích kiahní, monkeypox vírus, sú blízko príbuzné, pričádza tu ku skríženej ochrane. Táto ochrana však určite nebude stopercentná a nemali by sme sa na ňu spoliehať,“ povedal. Vo všeobecnosti však majú podľa neho vyššie riziko ťažkého priebehu najmä deti a imunitne oslabení ľudia. (tasr)

ePN pred letným dovolenkovým obdobím upozornila na možné úskalí pri zastupovaní lekárov. „Keď sa PN vypíše elektronicky, treba ju aj elektronicky ukončiť. Na to treba myslieť, aby nedošlo k problémom pri vyplácaní nemocenskej dávky zo Sociálnej poisťovne,“ uviedla.

Sociálna poisťovňa potvrdila, že ePN je potvrdzovaná elektronicky až do jej ukončenia. Výnimkou sú prípa-

dy, keď nie je možné vystaviť ePN z technických príčin, ak je nefunkčný informačný systém poskytovateľa alebo Národný zdravotnícky informačný systém. „Ak možno predpokladať, že technická príčina bude trvať viac ako tri kalendárne dni, lekár vystaví odpis potvrdenia o PN na predpísanom tlačíve,“ odporúča Sociálna poisťovňa použitím štandardné päťdielne tlačívo. (mt)